

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput I. (a) Alexand. III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

antea fuerat preparata; & postquam linitum fuerit, faciat crucem desuper cum chrismate, dicendo sicut prius: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: Amen. Pax tecum, Respondetur: Et cum spiritu tuo. Et mittat chrisma per quatuor cornua altaris, ipsa supra scripta verba dicendo, & crucem faciendo: & cantent aniphonam, Corpora Sanctorum in pace sepulta sunt; & vivent nomina eorum in aeternum cum gloria. Hæc in prima quidem dedicationis descriptione: sed in secunda paulò aliter in hunc modum: Et accipiens tabulam, qua super reliquias poni debet, antea confirmet eam subius cum chrismate, dicendo: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti; & ponat tabulam super reliquias, & dicat hanc orationem: Oremus. Deus qui ex omni cooperatione Sanctorum, &c. Deinde linit eam cum calce, que antea fuerat preparata; & postquam fuerit linita, faciat crucem desuper cum chrismate dicendo ut supra. De hoc sigillo in præfenti agit Alexand. III.

COMMENTARIUM.

2. **Conclusio traditur, & probatur.** Ex hæc textu sequens deducitur assertio: Si altare motum fuerit, aut lapis principalis fractus, denuo debet consecrari, non vero ipsa Ecclesia. Probat eam textus in cap. quod in duobus 3. cap. proposuisti 4. cap. lignis 6. hoc ritu. Ilustrat ultra congelitos in præfenti à Garanna, & Barbosa, idem Barbosa alleg. 27. & lib. 3. juris eccles. cap. 3. Pechius de Eccles. reparand. cap. 37. & 38. Corvinius lib. 2. aphorism. juris Pontif. tit. 21. Suarez de sacram. disput. 81. sect. 5. Cardinal. Lugo eodem tract. disp. 20. sect. 2. num. 74. Tamburini, lib. 1. de sacrif. Missæ, cap. 5. §. 1. num. 16. Dicitillo, & alii quos congerit P. H. nao de sacrif. Miss. disput. 24. sect. 3. Vighellius in methodo jur. can. lib. 4. tit. 14. Murga tom. 1. disput. mor. tr. 2. disput. 6. per tot.

3. **Impugnatur tradita assertio.** Sed in hanc assertionem ita pro dubitandi ratione insurgo: Accessorium sequitur naturam sui principalis, cap. accessorium, de R. l. lib. 6. sed altare est principale, siquidem ejus gratiâ Ecclesia consecratur: igitur amoto altari, ita ut egeat novâ consecratione, etiam Ecclesia denuo consecranda est. Quaratione motus sanctus Anselmus cum sibi hæc questio proponeretur, existimavit in præfenti casu Ecclesiam denuo consecrandam esse, lib. 3. epist. 159. in his verbis: De quo quidem neque in decretis, nec in canonibus memini me aliquod legisse, sed à quodam Episcopo audivi, quod in decretis Eugenii Pape legitur, altare motum iterum esse consecrandum. (reponendum est Higini in cap. si motum 19. de consecrat. disp. 1.) De his cum Domino Papa Urbano II. loquutus sum assistentibus quibusdam Episcopis: sed Papa dicebat tanquam privatus Doctor, mensam altaris motam, nec reconciliandam, nec iterum consecrandam, nec amplius altare reputandam. Alii verò dicebant, tantum reconciliandam, nullam tamen auctoritatem ostendentes: in hoc autem omnes concordant, quod violato principali, tota Ecclesia cum altari iterum consecranda est: nec Ecclesia consecranda est sine consecratione altaris, aut principalis, aut alterius in eadem Ecclesia. In his autem omnes concordant, cum quibus loquutus sum, exceptâ altaris mensâ. Ita si aliqua pars Ecclesia destructa reficitur, aut nova sit, altari immoto, aequè tantum ab Episcopo bene-

D.D. Gonzal, in Decretal. Tom. III. Pars II.

dictâ aspergendum dicunt. Augetur hæc difficultas ex auctoritate Ivonis Carnotensis, & ratione ab eo adducta epistol. 80. ibi: De motione altaris, vel parietum Ecclesia, utrum iteranda sit consecratio, vel non iteranda, nihil scriptum in antiquis regulis reperi: in collectione autem Burchardi Wormatiensis Episcopi, & Concilio Meldensi cap. 5. ita scriptum reperitur: Altare, si motum fuerit, Ecclesia denuo consecratur; parietes verò si moti fuerint, & non altare, salibus exorcizentur. Hoc capitulum, si diligenter attendatur, ad omnes inquisitiones vestras respondet: & quia de monachis Sancti Wandregisli rationes quas ponit aliquando reddidi, eadem Religioni vestra scribere curavi, quibus ita scripsi: Consuluit parvitatem meam vestra dilectio, utrum tabula altarium aliquando consecrata, cum translate fuerint, & super novam struem lapidum posita, denuo sint consecranda. Quod nobis ex auctoritate, & ratione faciendum videtur, cum canon dicat: Altare, si motum fuerit, Ecclesia denuo consecratur: quod si Ecclesia propter motionem solius altaris denuo est consecranda, quanto magis ipsum altare, quod motum est. Faciant textus diferti in cap. si motum 19. ibi: Si motum fuerit altare, denuo consecratur Ecclesia. Et cap. de fabrica 24. de consecr. distinct. 1. l. 19. tit. 10. part. 1. ubi expressè intuitur, moto altari, denuo consecrandam Ecclesiam.

Quâ dubitandi ratione non obstantè vera est præfens assertio, pro cujus expositione sciendum est, templa, & similia loca Deo dicata ad sacrificandum & orandum dupliciter à Gentilibus, & Hæreticis impugnari. Gentiles odio Christianæ religionis ipsa evertebant, ut fecerunt Imperatores Titus, Diocletianus, & Julianus, ut referunt D. Augustinus lib. 18. de civit. Dei, cap. 45. Tacitus lib. 21. annal. Eusebius lib. 8. histor. cap. 2. Divus Hieronymus in epist. ad Riparium. Hæretici ea tanquam mala rejiciunt, ut fecerunt Manichæi, Petro-Buffiani, Albigenes, Waldenses, Wiclephitæ, & Anabaptistæ, docentes in templis non esse orandum, nec sacrificium offerendum, nec sacramenta conferenda: quorum verba refert Jodocus Coccius tom. 2. thesauri fidei cathol. lib. 3. artic. 5. Lutherani, & Calvinistæ tantum admittunt templa ad usum concionis, ut referunt Castro de hæresibus, verbo Templum. Bellarminus lib. 3. de cultu Sanctorum, cap. 1. quorum fundamenta sequentia sunt. Primò, quod Deus ubique coli reverenter potest, & ab hominibus exoratus, eorum preces exaudit, ut constat variis exemplis sacræ paginæ relatis à Durantio lib. 1. de ritibus Eccles. cap. 2. num. 5. nam Deum oravit Job in fiterquilinio, Job cap. 2. Moyses in medio mari, Exod. cap. 15. Ezechias in lecto, cap. 38. Isaiæ: Jeremias in luto, cap. 38. Jeremia, Jonas in ventre ceti, cap. 2. Jon. Daniel in lacu leonum, cap. 14. Daniel. tres pueri in fornace, cap. 3. Daniel. Iatro in cruce, cap. 23. Luca: Paulus in carcere, cap. 16. Actuum Apost. & alii alibi. Secundum, quia Deus spiritus est, Joannis cap. 4. & ejus majestas non debet parietum, & tectorum angustis circumscribi; idco cœlum Dei sedes dicitur, & terra scabellum pedum ejus, cap. 5. Matthæi: & ut habetur Actuum Apost. cap. 17. non in manufactis templis habitat. Quapropter D. Basilus in exhortat. ad baptizandos,

BBbb

visum,

risum, & penitentiam, ad hæc sacramenta suscipienda non locum, sed affectum, & intentionem exigit. Tertium quod D. Joannes in cap. 21. Apocalypf. loquens de Ecclesia Catholica ait: *Templum non esse in ea, quia Dominus templum illius est.* Quartum quia ad orationem non videtur templum esse aptum, & conveniens, juxta illud D. Matthæi cap. 6. *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum: & propter auctoritatem D. Pauli 1. ad Timoth. cap. 2. ibi: Volo viros orare in omni loco levantes manus puras.* Quæ argumenta frustra adstruunt contra templa catholica, & eorum usum ad liberam Ecclesiarum constructionem, non sine majestatis suæ diminutione; immò cum maxima veneratione Deus in Ecclesiis, templisque præcipue quodam cultu adoratur, ut ait Durantius dicto lib. 1. cap. 2. & orationem in templo consecrato fructuosior esse probantur Olivarius Bonarsius lib. 3. de oratione, cap. 10. Gilbertus Schevicius lib. 1. de Eccles. vie. cap. 26. Jacob Alvarez lib. 1. de orat. cap. 5. pag. 21. Theophilus de litteris monit. p. 2. cap. 5. num. 18. constatque, nam in lege veteri ea ratione templum sibi voluit Dominus ædificari, ut refertur Exodi cap. 25. de quo templo agitur in cap. 2. de consecrat. dist. 1. & probatur, quia populus Christianus aliquando debet necessario convenire ad res sacras; neque enim coitio haberi debet seorsim à singulis fidelibus: & quamvis id fieri possit, non tamen expedit, quia hujusmodi conventus fidelium peritiles sunt ad excitandam devotionem, & animorum unionem: ideo Ecclesiarum usum commendavit D. Paulus 1. ad Corinth. cap. 12. & 14. & Ecclesiæ PP. in cap. non oportet 42. dist. 1. cap. si quis objecerit 1. quest. 1. in Synodo Trul. can. 64. & alii congesti à Bellarm. lib. 3. de Eccles. contro. 1. Theoph. tom. 16. in Heter. p. 2. punct. 8. Suarez 3. p. in 3. p. sect. 83. disp. 81. Unde facile solvuntur argumenta adversariorum. Nec enim obstat primum; nam quamvis Deus ubique colatur, specialius tamen in templis ei honor adhibetur, cum templorum constructio ad cultum patriæ pertineat. Secundum facile solvitur, si observetur, majestatem Deo debitam non minui ex eo, quod in templis colatur, & veneretur; immò potius augeri, & majori excellentiâ præstari; & ideo quamvis baptismus, & penitentia validè conferantur extra Ecclesiam, decentius tamen in ipsa Ecclesia, quàm alibi, Clement. unic. de baptism. Nec obstat, Deum spiritum esse, & in spiritu adorandum; nam etsi Deus sit purus spiritus, & loco non sit inclusus, homines tamen cum eo lentes corpore, & spiritu adorare debent. Nec etiam illis favet locus Apocalypf. ibi: *Templum non vidi in ea.* Quia ea verba exponenda sunt de Ecclesia triumphanti, in qua materiale templum non datur; non verò de Ecclesia militanti, in qua templa oportet construi: quo modo locum illum accipiunt Beda, Rupertus, & Anselmus, quos laudat, & sequitur Bellarm. d. lib. 3. cap. 4. Quartum solvit Chrysostomus homil. 30. contra Anomæos, his verbis: *Orare, inquit, domi possumus; te homo decipis, & magno in errore versaris; nam etsi domi quoque detur orandi facultas, tamen fieri non potest ut domi tam bene ores, quàm in Ecclesia.* Ideo orationi in templo factæ magna tributa sunt à Deo beneficia lib. 2. Regum, cap. 8. lib. 2. Paralip.

cap. 6. tum etiam quia piorum hominum frequenti consensu excitatur animus, & objecto aliorum exemplo ad Dei cultum magis erigitur: ut enim propius admotio tiones facilius ardent, idem sepositi languescunt: sic in Christianorum ampliora corona studium pietatis accenditur; in solitudine contrà remittitur.

Secundò sciendum est, inter Gentiles nonnullas fuisse nationes, quæ templa non agnovissent, nec Diis ædificari ædes volebant, ut Sicionii, de quibus exclamat Arnobius lib. 5. contra Gentes: *Non omnibus Diis templa devota.* A quibus Athenienses acceperunt, quin non solum templa, verum nec statuas Diis erigebant. Statuas lib. 12. Thebaid.

Nulla autem effigies, nulla commissa metallo

Forma Deæ: mentes habitare, ac peccata gaudet.

Perfæ etiam constructionem templorum respuebant, ne majestas Solis, quem colebant, minueretur intra ædificii cancellos Strabo lib. 15. seu ut ait Cicero lib. 2. de legibus, ibi: *Non esse parietibus includendos Deos, quibus omnia deberent esse patentia, ac libera, quorumque hic mundus omnis templum esset, ac domus.* De aliis idem refert Majolus dierum canonic. verbo Vaticanæ, fol. 347. Inter fideles verò jam primis Ecclesiæ sæculis invaluit, ut ipsi communes domos haberent, in quibus convenirent ad orationem, & sacrificium Deo offerendum; de quibus Philo Judæus ibi: *Est in singulis locis consecrata orationi domus.* Et ab eo observantur Eusebius lib. 11. histor. cap. 17. Baronius tom. 1. anno 57. à num. 98. & tom. 2. anno 211. num. 4. Scretinus Binius in notis ad can. 5. Concil. Gangren. Idem etiam constat ex eo, quia sub Paulo Apostolo Ecclesiæ consecratae erant, ut ipse ostendit in epistola 1. ad Corinthios, cap. 11. ibi: *Aut Ecclesiam Des contemimus;* & à D. Marco Sancti Petri discipulo Alexandria Ecclesiam Sancti Petri nomine consecratam fuisse refertur in cap. sacrosancta, §. secundò autem, 22. dist. 1. & Nicephorus Calixtus lib. 2. histor. cap. 35. & tribus sequent. testatur, Philippum, Bartholomæum, Thomam, Mattheum, & Andream Apostolos ubique Christianæ religionis factis fundamentis, templa contraxisse. Idem de Simone, & Juda refert Eusebius lib. 2. histor. cap. 16. & à D. Clemente Petri successore Ecclesiarum constructio præcepta reperitur in cap. Ecclesias 13. de consecr. dist. 1. cap. Ecclesias 16. quest. 3. Illustrant, & plura de Ecclesiarum utilitate, & commendatione congesterunt Jodocus Coccius tom. 2. thesauri, lib. 3. artic. 5. Carrier. lib. 2. digesti. fidei, tit. de festis, q. 6. Corjolanus in can. 5. Concilii Gangren. le Maître de juribus Eccles. lib. 1. cap. 14. Stuckius de sacrificiis Gentil. fol. 56. Dartis ad dist. 1. de consecr. Suarez de sacrament. disp. 81. art. 2. Villaroël. p. 2. regim. Eccl. q. 30. art. 1.

Deinde sciendum est, hæc ædificia pro Dei cultu, & sacrificiorum religione constructa variis nominibus ab Ecclesiæ Patribus appellari; ut templa, licet antiqui Ecclesiæ Prælati abstinuissent ab hoc nomine, propter recentem memoriam sacrificiorum legis veteris, ne cum Judæis fideles commiserentur, ut observat

fervāt Durantius lib. 1. de ritū Eccles. cap. 1. num. 7. Appellatur etiam Oratoria ab eo opere, quod in eis exercetur, ut probant Baronius lib. 1. anno 57. num. 227. Haephenus *disquisit. monast. lib. 7. tractat. 1. disquisit. 1.* Concilium, l. 1. C. de SS. Eccles. quia est convocatio fidelium; & hoc sensu D. Ambrosius *advers. Symmachum*, sanctarum Virginitatis collegium appellat concilium virginitatis; & locus ubi plures martyres collecti sunt, vocatur martyrum concilium in martyrologio Romano die 23. Junii. Unde leviter restituendus est locus Anastasii de Rom. Pontif. in Damaso, ubi legitur: *Hic multa sanctorum corpora requisivit, & invenit, quorum concilia, (lego concilia)* Appellatur etiam basilica in can. 28. Synodi Laodic. relato in cap. non oportet, 42. distinct. cap. omnes basilica 16. quest. 7. cap. omnes 3. cap. basilica, 6. cap. Ecclesia 8. cap. basilicam 10. de consecr. distinct. 1. cap. si quis 9. dist. 3. vel propter regiam structuram magnificentiam, vel quia Deo Regi Regum in ea cultus exhibetur; nam domus Regia basilicæ dicitur, l. 1. §. ultim. ff. de acquir. possess. l. continuus 137. §. cum quis, ff. de V. O. l. basilicam 21. C. de operibus publicis, ut voluit Amalarius lib. 3. de Eccles. offic. cap. 2. Ildorus lib. 15. originum, cap. 4. Walfridus Strabo de rebus Eccles. cap. 6. & hac notione sacram ædem basilicam appellat D. Augustinus lib. 1. de civit. Dei cap. 4. ibi: *Illud Junonis templum sibi elegerat avaritia, & superbia levium Græcorum. Istas Christi basilicas misericordia, & humilitas etiam immanium barbarorum, &c.* D. Paulinus epist. 11. & 12. Sæpius basilicæ meminit Agobardus Lugdunensis Episcopus.

Hic dum basilicas Deo dicat

Et Christi subeunte verenda templa,

Ildorus lib. 15. etymol. Amalarius lib. 2. de officiis, cap. 2. Aurel. Episcopus Arelat. in regul. monach. cap. 14. ibi: *Nullus laicus, sive nobilis, sive ignobilis, in basilicam, seu monasterium.* Illustrant Malvenda de Antichrist. lib. 7. cap. 7. Cironius ad titul. de foro compet. Baronius anno Christi 57. P. Zerda in *advers. cap. 133. num. 17.* Dorleans ad Tacitum lib. 1. annal. Illander in notis ad Vitruvium lib. 5. architect. Alciatus lib. 1. prætermis. verbo Basilica, Ramirez de Prado in not. ad Luitprand. nota 102. Aliter basilica apud Gentiles accipitur, ut probant Baronius in Martyrol. die 5. Augusti, Theophilus Raynaud tom. 15. in Heter. spirit. part. 1. punct. 4. Appellatur etiam Dominica, Concilia Laodic. can. 28. ibi: *Non decet agapas in Dominicis, vel Ecclesiis facere.* Neocælar. can. 5. ibi: *Catechumenus ingrediens in Dominicam, in loco catechumenorum subsistat.* D. Cyprianus de elemosyna: *Qua in Dominicam sine sacrificio venit,* Rufinus lib. 3. histor. cap. 3. ibi: *Hec si vera esse credis, o Philoppe, surge, sequere me ad Dominicum.* Cyrillus Hierosolym. Catechesi 18. Zonaras in can. 24. Synod. Trull. Illustrant Durantius lib. 1. de ritibus, cap. 1. num. 2. Justel. ad can. 15. Synodi Ancyr. Theophilus Raynaud. tom. 15. in Heter. spirit. punct. 4. Novarin. in Agno Eucharist. cap. 107. Zerda in *advers. cap. 19.* Quia in Ecclesia Dominus dominantium, & Rex Regum colitur. Dicitur etiam Ecclesia oraculum, ut probat, & vocem illustrat Theophilus d. rom. 15. punct. 4. fol. 177. appellatur etiam arx. Venantius lib. 11. carmin. 11.

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.

Quam sacer Antistes Vitalis condidit ar-
cem,
Hanc sacer Antistes propriam sibi vindicavit
arcem.

Etiam Ecclesiæ dicuntur Martyria in l. generali 12. C. de sacros. Eccles. In canone 20. Concilii Gangren. dicuntur etiam Memoria, Confessiones, Prophetea, Apostolia, ut probant Ferrandus lib. 1. *disquis. reliq. cap. 3.* Gaspar Barthius lib. 1. *advers. cap. 4.* Bulenger. lib. 3. *opus. cap. 4.* Tituli etiam dicuntur, ut probavi in cap. 2. de preb. & etiam appellantur ædes sacra, mutuato nomine à templis Romanorum, apud quos templum ædes sacra dicebatur, l. si in alia 7. ades, ff. de offic. Procons. l. 4. §. ult. cum l. sequenti, ff. famul. erosc. l. ades, ff. de contrahend. emptio. l. 1. §. si in pecunia, l. 5. §. final. ff. depositi. Denique communi voce dicuntur Ecclesiæ in omnibus canonibus à Gratiano compilatis sub distinct. 1. de consecr. & aliis innumeris congestis à Crespetio in summa, verbo Ecclesia. Illustrant Frances de Ecclesiast. Cathedral. cap. 15. per totum. Turriscrem. lib. 1. de Ecclesia, cap. 2. num. 1. Valenzuela contra Venetos p. 2. num. 4. non enim solum Ecclesia accipitur pro collectione omnium fidelium sub uno Præsule, capite firmiter, de summa Trinitate, sed apud Cyrill. Hierosolym. cateches. 18. apte Ecclesia vocatur, quasi dicas, convocatio propter omnium convocationem, & congregationem; sumitur enim pro loco, in quo fideles ad orandum, & verbum Dei audiendum conveniunt: quam Ecclesiam corporalem appellat textus in cap. si quis objecerit 7. quest. 3. facit D. Augustin. in Levit. quest. 59. ibi: *Hoc quodiannus usus observavit, ut in Ecclesiam prodire, & ad Ecclesiam confugere non dicitur, nisi qui ad ipsam locum, parietesque prodierit, atque confugerit, quibus Ecclesia continetur.* Quamvis Laurentius Valla lib. 4. elegant. cap. 47. scribat nefaire se, quo jure id fiat. Nobis enim suffecerit, vocem hanc usurpari non solum à Sanctis Patribus, verum à sacra Scriptura; cap. 6. Judith; ibi: *Et per totam noctem intra Ecclesiam oraverunt.* Et epist. 1. Pauli ad Corinth. cap. 11. in verbis suprâ relatis.

Deinceps sciendum est, Ecclesias esse ædificandas ex præcepto Ecclesiæ, quia alibi quam in locis Deo sacratis Missæ sacrificium offerri nequit, cap. 1. cap. hic ergo 14. cap. nullius 15. statum. cap. Missarum, cap. unicuique 33. cap. clericos 34. cum aliis, de consecr. dist. 1. Concil. Cabilon. sub Carolo, can. 49. & reperitur lib. 7. Capitul. 51. in addit. Parisiens. sub Ludovico; lib. 1. cap. 47. & lib. 2. cap. 11. & lib. 3. cap. 6. Metense can. 5. In locis non consecratis, id est, in solaris, sive in cubiculis propter infirmos, vel longinque, à quibusdam presbyteris sacrificium offerebatur, quod omnimodis interdictum est. Theodulphus ad presbyteros Aurelian. cap. 11. *Missarum solennia nequaquam alibi, nisi in Ecclesia celebranda sunt, non in quibuslibet domibus; & vilibus locis, sed in loco, quem elegerit Dominus, juxta illud quod scriptum est Deuterovi. cap. 12. Vide ne offeras holocausta tua in omni loco, quem videris, sed in locum quem elegerit Dominus, ut ponas nomen suum ibi.* Plura Antonius August. lib. 13. epist. juria Pont. titul. 3. Jodocus Coccius tom. 1. thesauri, artic. 17. per totum; faciunt textus in

BBbb 2

authenti.

authent. ut in privatis domibus, collat. 5. authent. de Ecclesiast. titulis, §. si quis in sua domo, collat. 9. l. conveniunt, Cod. de Episcop. & Cleric. junctâ expositione Bassam. in nomocan. tit. 3. cap. 14. Pancirola lib. 2. variar. cap. 168. l. 4. & 5. titul. 10. partit. 1. Illustrant P. Henao tom. 2. de sacrif. Missa, disput. 23. sect. 1. Salcado in praxi, cap. 39. Viccombes tom. 3. de ritib. Missa, lib. 2. cap. 21. cum sequent. Andreas Saulay in Panopl. sacerdot. part. 2. lib. 1. art. 2. Pancirola lib. 1. variar. cap. 72. Basilius q. 2. scholast. cap. 2. in can. 3. Concilii Alstiffod. Barbosa de potest. Episc. allegat. 23. Mendo in Bula, disput. 16. Gutierrez lib. 1. canonic. cap. 30. num. 24. Azorp. institut. lib. 10. cap. 26. Suarez de Sacram. disput. 81. sect. 3. unde mortale peccatum erit extra calum necessitatis in loco non sacro celebrare. Probat Barbosa de potest. Episc. allegat. 23. num. 2. Immo & Clerici extra loca sacra celebrantes puniuntur pœnâ suspensionis, & excommunicationis, in cap. nullus 15. cap. si quis 35. de consecrat. dist. 1. & in d. authent. de Ecclesiast. titul. §. si quis in sua domo, præcipitur, domum, in qua sacra mytheria peraguntur sciente domino, publicari. Ratio hujus Ecclesiastici præcepti desumitur ex dignitate, & præexcellencia sacrificii Missæ; nam in lege veteri sacrificium offerre non licebat nisi in templo, & aris Deo dicatis, cap. 12. Deuteron. multo magis in lege Evangelica licere non debet offerre magnum Missæ sacrificium veteri illo præfiguratum, nisi in loco sacro. Quæ ratio adducitur in cap. 2. cap. sicut 11. de consecrat. distinct. 1. Et licet omnes fideles privata oratoria habere possint, non tamen possunt Missam ibi celebrare, cap. unicuique, 33. dist. quæ oblationis nomine significatur in can. 28. Concilii Aurel. adducto in cap. 2. de consecrat. dist. 1. nam hoc sacrificium vera, & perfecta oblatio est, cap. nihil 8. de consecrat. dist. 1. junctis traditis à Durantio lib. 2. de ritib. cap. 2. num. 1. D. Thoma 3. p. quest. 83. artic. 3. Scott. de sacrif. Miss. lib. 2. cap. 13. Unde publicè interesse Ecclesias construi, valdeque laudandos fore Principes, qui Ecclesiarum constructioni invigilant, probant latè Valdes de dignit. Regis, cap. 21. num. 2. Valenzuela contra Venetos p. 2. per tot. Solorzanus tom. 2. de jure Indiar. lib. 3. cap. 23.

8.
Exceptio-
nes ejus-
dem regu-
la referun-
tur.

Ab hac tamen generali regula nonnulli casus in ipsis canonibus excipiuntur. Primus est, quando veniâ Episcopi in loco non sacro celebratur, cujus arbitrio hujus præcepti dispensatio jure communi commissa erat, d. cap. Missarum 12. ibi: *Vel ubi ipse permiserit*, cap. hic ergo 14. ibi: *In quibus Episcopus jussit*, de consecrat. dist. 1. Barbosa d. alleg. 23. num. 6. An verò hæc potestas sublata sit Episcopis per Trident. sess. 22. de observand. & de vitand. vers. neminem, dum præcipit, quod non patiantur Episcopi hoc sacrificium offerri extra Ecclesiam, & Oratoria ad divinum cultum dicata, & ab ipsis dicata, quarunt Interpretes? Et sublata esse eam facultatem docuerunt Gutierrez d. cap. 30. num. 25. Azor. d. cap. 26. q. 3. Contrarium tamen, immò eam potestatem sublata non esse, tenuerunt plures relati à Barbosa d. cap. 23. num. 8. sed cum constitutionibus Pauli V. & Urbani VIII. denegata sit Episcopis hæc facultas,

ut referunt Portel. in respons. regul. tom. 1. pag. 3. casu 20. Diana p. 29. tract. 1. resol. 42. non est dubium, Episcopos non posse uti prædictâ facultate jure communi sibi competenti, nisi in aliquibus casibus, quos refert idem Diana d. tractat. 1. resol. 44. Alius casus excipitur in d. cap. 1. cap. 2. cap. sicut 11. ibi: *Summa existente necessitate, de consecrat. dist. 1.* cum adeit gravis necessitas, ob quam licet extra loca sacra Missæ sacrificium offerre: quod est accipiendum de communi necessitate, veluti si veritate, igne, aut hostium impetu Ecclesiæ concurrerent, licet extra eas in tentoriis, aut ædibus privatis Missam celebrare, cap. concedimus, eadem distinct. vel ob infidelium timorem; unde olim fervente Gentilium persecutione in carceribus, latebris, & privatis ædibus Missæ sacrificium offerebatur, ut referunt Cornel. Papa in epist. ad Lupicinum; Divus Augustinus contra Donatistas post collat. cap. 14. Gregorius Turon. lib. 2. hist. cap. ultim. quæ Missa privata ad differentiam illarum, quæ publicè celebrantur, dicta est: de quibus Missis privatis plura congesserunt Suarez contra Regem Angliæ lib. 2. cap. 6. Claudius Elyceus in tractat. de Missa publica, & privata, Gibalinus de clasur. regul. disquisit. 1. cap. 2. §. 2. Ambianus ad Terent. de exhort. castit. cap. 7. observ. 2. & de pudicitia cap. 3. observat. 3. Corjolanus in brevario anno 175. Unde hodie poterit in provinciis infidelium, aut hostium Ecclesiæ, in quibus templorum liber usus non est, in privatis domibus, aut oratoriis celebrari. Tertia exceptio prædictæ regulæ nascitur ex favore personarum specialium, quibus nominatim concessum est, ut extra Ecclesiam possint Missam celebrare; quo in numero sunt Episcopi, cap. final. de privil. in 6. l. 4. tit. 10. p. 1. nec interest, an sint consecrati, dum electi, & confirmati reperiantur. Felinus in cap. eam te, vers. 3. de rescript. quod etiam concessum est Fratribus minoribus, & prædicatoribus in cap. in his 30. de privil. in cap. 2. de celebrat. Missar. in 5. compil. videlicet, quod in altari viatico, quod secum deferant, possint celebrare sine ullo parochialium Ecclesiarum præjudicio: quod privilegium fuit confirmatum à Sixto IV. Alex. VI. Gregor. XIII. & etiam concessum Patribus Societatis Jesu, ut refert Barbosa supra num. 2. utrumque tamen privilegium abrogatum esse per Tridentinum d. sess. 22. tenuerunt plures relati à Barbosa supra. Sed contrarium, videlicet sublatum non esse, defendit Bruno Chafsaing. de privileg. regul. p. 2. tractat. 8. cap. 1. præpos. 1.

Nec supra traditis obstat constitutio 4. Leonis, quæ extat post novellas Justin. ubi cavetur, licere omnibus Sacerdotibus in quibuslibet privatis ædibus Missæ sacrificium offerre: quâ difficultate oppressi Gothofredus ibi, Fornerius lib. 6. rer. quotid. cap. 6. existimant, eâ constitutione, veluti noviori, corrigi, & emendari constitutiones Justiniani; de quibus in d. authent. de Ecclesiast. titul. §. si quis in sua domo; & in d. authent. ut in privatis domibus. Sed illis omisiss dicendum est, Imperatorem Leonem in eo textu non præscribere modum circa loca, in quibus est sacrificandum, quod erat antea definitum, tam per sacros Canones, quam post Justinianum; ideoque dum in privatis domibus sacrificium Missæ offerri permittitur subau-

subaudiendus est in casibus à jure permisis, vel cum licentia Episcopi adest: tantum enim Leo explicat jus, quod observandum est circa personas, quæ possunt in privatis ædibus Missam celebrare, quod antea declaratum non erat; docetque in locis permisis hoc jus competere omnibus clericis, non solum illis, qui nominatim oratoriis adscripti sunt, & veluti ibi instituti; sed etiam aliis clericis adscriptis majoribus Ecclesiis: nam eo quod oratorium Episcopi auctoritate constructum est, aut ab eo concessa est licentia ibi Missam celebrandi, quilibet presbyter potest in eo Missæ sacrificium offerre. Nec huic solutioni obstat textus in cap. Clericos, de consecr. dist. 1. ubi statuitur, clericos Missam celebrantes in oratoriis privatis sine licentia Episcopi, deponendos esse: quasi specialis licentia desideretur, non solum ut in loco sacro celebretur, verum ut clericus habeat facultatem celebrandi. Quia dicendum est, alium potius esse illius canonis sensum, ut scilicet præcedere debeat licentia Episcopi circa locum, ubi celebrandum est; non tamen circa personam celebrantis, quia in loco permisso, seu per Episcopum deputato quilibet celebrare potest.

10. De Eccle-
sæ formæ.
Hucusque non solum pium, utilemque, immo & necessarium esse Ecclesiarum usum probavimus; verum quia loca sacra non facit privata auctoritas, sed solennis, & publica, l. in tantum 6. §. sacre. ff. de ver. divis. unde & templa Gentilium certis adhibitis ritibus dedicari moris fuit, ut probant Briffonius lib. 2. antiquit. cap. 2. & 3. & de formulis lib. 1. fol. 125. Stuckius de sacrif. Gentil. fol. 56. Ambianus ad Tertul. in apol. cap. 13. observat. 2. formam, & leges dedicationis arafatis eleganter expressit Liptius inscrip. 8. fol. 18. & ex eo illustrat D. Joseph. Pellicer. ad Polyphemum Gongore, fol. 154. Sic in constructione templorum religionis Catholice multa observantur, ut divinis usibus Ecclesie mancipata ab humano commercio eximantur. Primum enim desideratur, ut ab aliis ædibus distincta sint, & separata templa, nullis aliis parietibus contigua, sicut insula in medio maris sunt: quare Ecclesia insula appellatur à D. Cyril. in comment. ad Isaiam, cap. 24. D. Hieronymo in eundem Prophetam, cap. 49. qui docent, ad templa Catholica respexisse Isaiam in illis verbis: In insulis maris gloriam Domini Dei. Deinde observari oportet, ut Ecclesie construuntur in modum navis; quod ab Apostolis acceptum tradit D. Clemens lib. 2. constit. cap. 57. & in epist. ad Jacobum fratrem Domini: plura tradit Crespetius in summa, verbo Ecclesia, ideoque ipsa universalis Ecclesia allegoricè navis appellatur, ut probat Turrisferem. lib. 1. de Eccles. cap. 33. quia, ut ait D. Ambrosius serm. 11. de mirabilib. inter mundi procellas Ecclesia quos suscipit, servat illaxos. Latè illustrat Theophilus rom. 2. sect. 5. cap. 6. fol. 510. & nos notavimus in cap. inter, de offic. ordin. num. final. Deindereceptum apud veteres invenio, ut altare Ecclesie ad orientem collocetur, janua autem ad occidentem, ut Apostolica traditione receptum tradunt D. Clemens lib. 2. constit. cap. 57. Justinus Martyr, q. 118. D. Augustinus lib. 2. de serm. Domini in monte, cap. 9. ibi: Cujus rei significandæ gratia cum ad orationem stamus, ad orientem convertimur. Sanctus Joannes Damascenus lib. 4. de D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.

fide orthodox. cap. 13. Tertul. in Apolog. cap. 16. Ad orientem suspicientes Christiani manibus expansis, quia innocens; capite nudo, quia non erubescimus. Origenes homil. 5. in Numer. Quid genua flelimus orantes, & quod ex omnibus partibus caeli ad solam orientis plagam conversti orationem fundimus. Sidonius Apollin. lib. 2. epist. 10.

Ædes celsa niter, nec in sinistrum,
Aut dextrum trahitur, sed arce frontis
Orum prospicit æquinoctialem.

Oportuit enim templa eo situ erigi, quia antiquus Christianorum usus ferebat orare ad Orientem, ut significaretur, quod sicut ea ex parte lux corporea advenit, ita orantibus lucem de cælo affulgere: quam rationem assignat Walfridus de rebus Eccles. cap. 4. quamquam Gregorius Nyssenus orat. 5. in Orat. Dominic. censet, eam esse professionem peregrinationis nostræ, quæ remigrare satagimus ad Orientem, situmque in eo paradysum, à quo excidimus. Damascenus verò d. cap. 13. habitam censet rationem situs Christi in cruce, in qua pependit facie ad Occidentem obversa, ut bene asserit Molanus lib. 4. de imag. cap. 4. & jam olim Lucas Tudenfis lib. 2. contra Albigen. cap. 12. ac Hugo Hetherianus lib. 1. de regress. ad infant. cap. 14. & probat Theophilus de sancto Latrone, cap. 6. num. 7. Quasi ergo ad Christum cruci affixum facies obverterent, orabant antiqui facie conversa ad Orientem. Illustrant Joan. Dartis ad dist. de consecr. Cabassutius in not. Concil. ad Concil. Chalcedon. distrib. de veterum Ecclesiar. forma, Durantius lib. 1. de ritibus Eccles. cap. 4. Bellarminus lib. 4. de cultu Sanctorum, cap. 3. Menardus in not. ad Sacram. D. Gregorii, pag. 156. Elias Schedius de Diis German. cap. 30. fol. 372. qui probat latè, etiam apud Gentiles templa ad Orientem semper constructui: quod & docuerunt D. Isidorus lib. 15. orig. cap. 4. Vitruvius lib. 4. architect. cap. 5. Quæ omnia ita cavenda sunt si commodè fieri potest; aliàs si propter loci incommoditatem ita Ecclesia constructi non potest, de his curandum non est, ut notavit Bellarminus d. cap. 3. vers. Alterum.

Deinde in Ecclesiarum constructione & dedicatione adhiberi debet Episcopi auctoritas, aliàs sine ea domus prophana semper erit, nec proprii poterit ministerii ecclesiasticis deservire, cap. Episcopi, nemo 9. de consecr. dist. 1. cap. de monachis 12. juncto cap. quidam 30. 18. quest. 2. cap. 1. capite constitutus, de relig. domib. cap. olim 14. de privit. auctor. de monachis, §. illud, collat. 3. auctor. de Eccles. tit. §. si quis autem, collat. 9. cap. penult. de prescrip. l. 2. tit. 10. part. 1. & ab eo debet consecrari, ut ab ipso tantum, vel ab his, qui Episcoporum vice funguntur, consecrantur res sacræ, ut constat ex variis auctoritatibus congestis à Balsamone in nomocan. Phocis. tit. 2. cap. 2. pag. 47. Auton, Augustin. in epist. inr. lib. 13. tit. 4. probat Molcon. de Majestat. Eccles. 1. part. cap. 8. §. 2. Bellarmin. lib. 3. tom. 1. controvers. cap. 5. & 6. Barbosa de jure ecclesiast. lib. 2. cap. 2. & de potestat. Episcop. allegat. 27. qui ad calcem ipsius operis refert formam consecrationis Ecclesie. Hallicrius de Episcop. institut. lib. 2. cap. 4. Uti de Episcopus debet apponere primarium lapidem, locum altaris, & atrium designare, l. finali, C. Theodos. de Pagan. novel. 5. Justin. capite 1. & nov. 123. capite 33. & crucem figere,

re, *dict. cap. nemo, dict. novel. 5. & 67. cap. 1.* quæ crucis fixio dicitur Stauropegium in *dict. novel. 5. cap. 1.* Illustrant Gretiferus *lib. 2. de cruce, cap. 14.* Germonius *lib. 2. de sacror. immunit. cap. 1. & lib. 3. cap. 1.* Meursius in *glossar. verbo Stauropegion, Fil. fac. in cap. 7. de offic. Ordin. §. 1.* Zerda in *advers. cap. 127. num. 8.* quam dedicationem facere debet convocatis presbyteris. Concil. Auriac. *can. 10.* Gregorius Taron. *de gloria Confess. cap. 20.* Fortunatus *lib. 3. ad Felicem, de dedic. Eccles.* cum precibus ad id intitutis recita is, *dict. authent. de monachis, §. illud, dict. l. 2. part. 1.* ut etiam apud Gentiles in more fuit spatium illud, quod templo dicabatur, prius solennibus sacrificiis lustrare. Episcopus debet esse proprius loci, ubi Ecclesia construitur. Concil. Auriac. *dict. can. 10.* ibi: *De dicatio illi omni modo reservatur, in cuius territorio Ecclesia assurgit.* Aurelian. *can. 1. & 3.* Wormat. *can. 1.* probant Savarus *ad Sidon. lib. 4. epist. 15.* Corjolanus in *not. ad can. 14. Apost.* Poterit tamen Episcopus munus hoc alii committere, ut probat Glossa in *dict. cap. nemo, verbo Veniat, Azor p. 2. Instit. lib. 9. cap. 3. quest. 8.* Nec tunc obstant textus in *cap. de locorum 4. cap. precepta 5.* cum tribus sequentibus, *de consecr. dist. 1. ubi statuitur, Ecclesias non posse dedicari sine summi Pontificis licentia, seu Sedis Apostolicæ auctoritate; unde deducitur, non sufficere Episcopi consensum.* Pro cuius difficultatis solutione varia adduxerunt Glossa, & Turriscrem. *ibi, Suarez de sacram. disput. 81. sect. 2. §. dico.* Sed dicendum est, ad constructionem, & dedicationem Ecclesiarum sufficere auctoritatem Episcopi diocessani, *dict. cap. nemo, ead. dist. 1.* sed ad constructionem Ecclesiarum in univervo orbe desiderari Pontificis licentiam, quia Episcopi tantum in suis diocessibus ipsam præstare possunt, ut docuerunt P. Gregor. *lib. 1. part. titul. 4. cap. 9.* Germonius *lib. 1. de sacror. immunit. cap. 2.*

12.
De altari
& eius
consecra-
tione.

Nec solum Ecclesiæ publicè construi, & dedicari debent, verum & altare consecrari oportet, nec aliter ibi Missæ sacrificium celebrari potest, *cap. nullus 25. cap. concedimus 30. de consecr. dist. 1.* late probant Jodocus Coccius *lib. 6. thesaur. artic. 9.* Monchiacenus *de sacrif. Missæ, 2. p. cap. 10.* P. Henao *eod. tract. tom. 2. disput. 24. sect. 1.* Ab altitudine altare appellari, quasi alta ara, voluit Servius *ad lib. 2. Virgilii*, ad illud: *Nec quicquam altaria:* & confirmant Macrobius *lib. 3. Saturn. cap. 3.* Vitruvius *de architect. lib. 4. cap. 5.* unde ab altitudine tribunalis altare tribunal dici solet, *l. final. C. Theodos. de relar. l. 8. eodem C. de fcar. l. final. eod. C. de locat. fundor. novel. 4. Valentin. novel. Anthemii, de his qui se servos junxerunt.* Ara verò à rogationibus appellatur: licet apud Gentiles illud discrimen daretur inter aram, & altare, quòd ara erigebatur Diis superis, & inferis; altare verò solum superis. Macrobius *lib. 3. Saturn. cap. 2.* Illustrant Stuckius *de sacrif. fol. 64.* Mendoza in *virid. lib. 8. sect. 8. de forma ara, & modo eam erigendi.* Plura adduxerunt Beyerlinck. in theatro, verbo *Altare*, Bulengerus *lib. 5. opusc. de templis, cap. 24.* Theophilus *tom. 4. lib. 4. sect. 3. cap. 1. fol. 359.* Lapius in *notis ad Tacitum, lib. 1. not. 75.* D. Joseph. Pellicer. *ad Polyph. Gongora, pag. 152.* Altaria verò duplicis generis sunt, alia fixa, & magna, cum tota mensa sacrificiis destinata consecratur; alia verò minora, quæ vulgo *aras* dicimus, quæ ad

minus capere debent calicem, & patenam, & desideratur ut sint lapidea, *cap. altaria 31. de consecr. distinct. 1. l. 12. titul. 10. part. 1.* S. Gregorius Nyssenus *orat. in Christi baptismum:* *In hoc altari, sanctum, cui assistimus, lapis est suâ naturâ communis, nihil differens ab aliis crucis, ex quibus nostris extruuntur parietes, & pavimenta ornantur: sed quoniam Dei cultus consecratus est, & benedictionem accepit, mensa sancta est, altare immaculatum.* Illustrant Cironius in *parat. ad hunc tit. Saufay in Pan. sacer. sup. fol. 478.* Joannes Dartis *ad dist. 1. de consecr. P. Henao dict. disputat. 24. sect. 1.* Non tantum propter rationes mysticas, videlicet quod Christus, qui in altari consecratur, petra dicitur apud D. Paulum *epist. 1. ad Corinth. cap. 10.* & quia in sepulchro lapideo fuit reconditus, quas adducunt Glossa in *dict. cap. altaria, D. Thomas 3. part. quest. 83. artic. 3.* sed ut diu serventur illæ, novaque non indigent consecratione, ut observavit Turriscrem. *in eodem textu.* Nec obstat quod in lege veteri altaria lignea erant, *Exodi cap. 22. aliquando aurea, lib. 3. Regum, cap. 7.* nonnumquam terrea, *Exodi cap. 20.* Pineda *de rebus Salomonis lib. 5. cap. 8.* Quia respondetur, quod in lege gratiæ designari debuit materia communis, ex qua apud omnes gentes altaria erigerentur, quæ diuturno tempore sacra manerent, & in quibus cum debita reverentia sacrificium offerri posset. Nec etiam obstat textus in *cap. concedimus, de consecr. dist. 1. ubi docetur, sacramentum altaris confici posse in tabula, si necessitas adsit.* Nam textus ille accipiendus est quando mensa altaris ex tabulis confecta habet lapideum altare mobile consecratum, ut hodie passim contingit, & contra Molineum talem ulum probat Saufay in *Panopl. sacer. p. 1. lib. 1. cap. 1.* nam totum lapideum altare tabula dicitur in *cap. lignis 6. hoc tit.* & ipsa ara tabella appellatur intra *cap. quod in dubiis.* Est ergo sensus prædicti canonis ut in publica necessitate liceat extra Ecclesiam celebrare, si tamen subsit altare cum reliquis ad sacrificium necessariis, Frances de *Eccles. Cathed. cap. 5. num. 118.* Martinez à Prado *de Eucharist. quest. 83. amb. 18.*

Ecclesiarum verò, & altarium hanc consecrationem perdidit hæretici, qualiviam, & Di. rinitio superstitiosam, videlicet Magdeburgens. *cent. 4. titul. 10. cap. 6.* Calvinus *lib. 3. instit. cap. 20. §. 30. & 31.* alii apud Jodocum Coccium *dict. artic. 9.* quos doctè refellit Turrianus *lib. 2. pro canonis, cap. 19. & 20.* nec fundamenta alia confingunt, quam quod sunt resinanimes, gratiæ Dei expertes, & quod ritu vano & superstitioso consecratio peragatur. Sed facile ipsi reselluntur, quia hæc consecrationis usus concorditer receptus fuit tam in lege naturæ, & veteri, quam in lege gratiæ. In lege naturæ, nam ut habetur *Genesii cap. 28.* Jacob crexit lapidem, ut ibi sacrificaret, eumque consecravit fundens oleum desuper, & appellavit domum Dei. In lege scripta Moses consecravit oleo sacro, aliisque caeremoniis tabernaculum, altare, & omnia vasa sacra. *Exodi cap. 40. & Numeror. cap. 7.* refertur in *cap. 2. de consecr. dist. 1.* & tradit Petavius *de hierarch. Eccles. lib. 3. cap. 5.* Et in lege gratiæ est præcepta, & simul recepta consecratio Ecclesiarum, & altarium, *dict. cap. altaria, cap. Ecclesias, de consecr. dist. 1.* cum aliis congestis à Bellarmino *dict. lib. 3. cap. 5.* Solennitates autem; quibus Eccle-

Ecclesiæ, & Altaria consecrantur, ut constat ex Fulberto episc. ad Adeodatum, P. Damian. serm. 1. & 4. de Eccles. dedic. Blesens. serm. 36. S. Bernard. serm. 1. de Eccles. dedic. S. Augustino serm. 53. 55. & 252. S. Victoris lib. 2. de sacram. p. 5. cap. 2. & 3. quarum mysticam significationem recensere operosum potius quam utile esset; referre tamen sat erit. Et quidem in consecratione templorum hæc interveniunt. Primò vicini Episcopi advocantur, saltem duo. Savarus ad Sidonium lib. 4. epist. 25. licet unus sufficiat. Theophilus tom. 16. in Heteroc. p. 2. punct. 8. Secundò accenduntur duodecim candelæ in circuitu Ecclesiæ, juxta parietes templi. Tertiò Episcopus ter circumit templum; & cum ad portam accedit, ter superluminare percutit baculo pastorali; & tunc ostium aperitur. Quarto ingreditur Pontifex templum. Quintò cinere consperso per pavimentum Ecclesiæ, baculo pastorali scribit Episcopus alphabetum Latinè, & Græcè, usque ad A. B. C. incipiens à cornu altaris sinistro usque ad partem ostii dexteram, & finiens in modum crucis à cornu altaris dextro usque ad partem ostii sinistram: debet autem admixtus esse cinis cum vino, sale, & aqua benedicta. Sextò unguuntur oleo sacro cruces duodecim in parietibus depictæ, quarum tres respicere debent ad orientem, tres ad occidentem, tres ad septentrionem, & tres ad meridiem: quas cæremonias proponunt, & explicant Alfonso noster in l. 14. & segg. tit. 10. p. 1. Bellarminus dict. cap. 3. §. quin ergo, & sequent. Durantius dict. cap. 24. num. 8. Carrier. tom. 2. Digest. fid. cap. 8. Vicecomes tom. 3. de Missa ritibus, lib. 2. cap. 23. Menardus ad Sacram. D. Gregorii, fol. 194. Frances de Eccles. Cathed. cap. 34. de dedic. Turriserem. in cap. omnes, de consecr. dist. 1. Antoninus 3. part. tit. 12. cap. 6. Hugo à Sancto Victore de sacram. 5. p. cap. 2. & 3. Guill. Durantius lib. 1. ration. cap. 7. Joan. Darts ad dist. 1. de consecr. In consecratione altarium plura alia interveniunt. Primò Episcopus incipit adiutorium petere à Domino: Secundò aquam benedicit: Tertiò aqua ipsa quinque cruces facit in altari; in medio unam, in cornibus reliquas quatuor: septies Episcopus altare circumit; deinde ponit reliquias cum tribus granis thuris: incensum in ipso altari cremat, altare ungit chrisimate, deinde illud operit; & involvit lineis pannis, & tandem illud benedicit: quarum cæremoniarum rationem explicant Doctores supra laudati; & Turriserem. in dist. cap. altaria: unde descendit, templa sancta; & religiosa loca esse, veneratione, & cultu digna, quia consecrationis solennitate sacra efficiuntur, & sunt divinâ speciali virtute prædita, ab spiritibus immundis libera, & Angelorum ministerio sociata, ut probant Bellarminus dict. cap. 5. vers. 3. Suarez de Sacram. disput. 81. sect. 2. §. Dico secundò. Et quamvis gratiam Dei non suscipiant, quasi res inanimata, & irrationales; attamen per consecrationem assequuntur quandam spiritualem virtutem; quâ disponuntur, & redduntur apta divino cultui; suntque congruentiora ad illum finem aliis prophanis locis. D. Thomas 3. p. quest. 83. artic. 3. Suarez & Durantius supra. Sed licet olim omnes Ecclesiæ consecrantur, hodie autem similes consecrationes non sunt ita frequentes; sed earum loco successit benedictio; quia facilius Ecclesiæ benedicuntur, quam consecrantur; & si fuerint pollutæ, facilius etiam re-

conciliantur, cap. final. hoc tit. Etiam olim altare consecrari potest absque eo, quod in eo reliquiæ includantur, quod olim fieri nequibat, cap. placuit 26. de consecr. dist. 1. probant latè Antonius August. in epit. jur. lib. 16. tit. 3. D. Sancius de Avila de vener. reliq. lib. 3. cap. 1. Zerda in advers. cap. 98. Duceus in not. ad epist. 22. D. Paulini, fol. 28. linea 1. Menardus ubi supra; Vivar. post notas ad Marcum Maximum, in tract. de vener. Sanct. §. 1. Ferrandus lib. 1. disquisit. reliq. cap. 3. sect. 2. & cap. 9. artic. 1. Quare altaria tantum unctioe Chriftimatis, & benedictione sacrantur, cap. altaria, de consecr. dist. 1. Probat Schacus de vener. Sanct. cap. 4. sect. 10. Stuckius in not. ad Arrianum, fol. 75.

Ex his apparet vera ratio præsentis decisionis; nam cum altare, ubi sacrificium Missæ offertur, debeat esse consecratum; ex supra traditis; & consecrationem retinere, ex cap. proposuisti 4. hoc tit. si eam non retineat; immò motum sit, vel fractum, ita ut veterem usum; & formam amittat, debet denuo consecrari. Idem etiam dicendum est de Ecclesia, nam novâ indiget consecratione, si ejus parietes incendio, aut terramotu ceciderint, dict. cap. Ecclesiæ 20. latè probat P. Henao tom. 2. de sacrif. Missæ, disp. 23. sect. 7. quod non procedit, si Ecclesia reficiatur; parietes autem salvimaneant, cap. ligneis 6. hoc tit. & utrumque optimâ ratione; nam cum destruitur locus; consecratio ipsa evanescit, cap. si motum 19. de consecr. dist. 1. Cum autem locus salvus manet, licet refectus, & aliis tabulis reparatus, non est ratio cur dicamus virtutem consecrationis amittere. Nec dici potest, omnem locum consecratum manere; quoties pars aliqua consecrata remansit, ut magis dignum accessione quadam trahat ad se minus dignum; cap. quod in dubiis, hoc tit. quia hoc procedit quando res prophana sacræ commiscetur, ita ut discerni; & separari una ab alia non possit; cum autem distingui potest, non intelligitur accessionis vice esse sacræ: unde si motum fuerit altare, & ita amiserit consecrationem; illud tantum consecrari debet, non autem Ecclesia, quæ sacræ adhuc manet.

Nec obstat dubitandi ratio deducta ex auctoritatibus Anselmi, & Ivonis; nam argumento formato ab Anselmo respondetur, durationem consecrationis in Ecclesia non dependere à consecratione altaris, cum æquè principaliter se habeat; nec in hac parte datur quid accessorium; unde etiam moto, seu fracto altari, durat consecratio Ecclesiæ. Ratiocinio etiam Carnotensis respondetur, argumentum illud tantum esse metaphoricum, seu mysticum; unde non est deducendum ad realem consecrationem altaris, vel Ecclesiæ: Nec tandem obstat textus in dict. cap. si motum, cap. de fabrica: pro quorum expositione dicendum est quoad primam partem, quæ habet, moto altari, Ecclesiam violari; in ea questione Pontifices dissentisse, & secundum doctrinam antiquorum canonum Ecclesiam violatam censeri cum violatur altare, ex dict. cap. si motum: sed canones noviores, quibus standum est; ab ea sententia discedentes, declarasse hunc violationis casum non extendi ad Ecclesiam, sed tantum ad ipsum altare: unde in præsentis textu sic ait Pontifex, licet quidam canones aliud innuere videantur, respiciens ad dictos canones si motum, & de fabrica, ut jam notavit Vazquez 3. p. BBbb 4 in 3.

14.
Traditio
ratio deci-
dendi.

15.
Dissolvi-
tur dubi-
tandi ra-
tio.

in 3. part. *diffnt.* 233. *quæst.* 83. *cap.* 2. & ita juxta præsentem text. in dicendum est, quod si altare consecratum movetur è loco ubi consecratum est, & in alium transfertur, aut in sua forma mutatur, vel sigillum altaris mutationem sustinet, novâ indiget consecratione; non tamen ideo Ecclesiæ consecratio iteratur: ex translatione verò, seu mutatione altaris portatilis non datur ipsius violatio, *cap. concedimus* 30. *de consecr. dist.* 1. nisi ipsum frangi, aut majori ex parte destrui contingat, juxta ea, quæ adducit P. Henao *com. 2. diffnt.* 24. *sect.* 3. Quod attinet ad secundam partem, difficilius est sententia textus in *dist. cap. si motum*, quatenus dicit, quod si parietes mutantur, & non altare, sale exorcizetur Ecclesiæ; nam omnem consecrationem redintegrandam esse probat textus in *dist. cap. Ecclesiis*. Sed est dicendum, sententiam dicti capituli *si motum*, procedere quando non mutantur funditus parietes, sed major pars consecrata salva remanet, ut probat Glossa *ibi*, verbo *Mutat*; nam si funditus everterentur, & denuò extruerentur, integrè esset conficienda consecratio, *dist. cap. Ecclesiis*: immò addendum est, quod cum major pars consecrata salva remanet, ex consilio tantum fit reconciliatio, non autem ex præcepto. Unde exponendus est textus in *cap. lignis* 6. *hoc tit.* dum ait, neque Ecclesiam, nec altare esse iterum consecrandum, si parietibus Ecclesiæ illatis, & mensâ altaris modicam partem fracturam, lignea ædificia Ecclesiæ consumpta fuerunt; non enim mutatione altaris Ecclesiæ violaretur, aut altare Ecclesiæ mutatione; sed reddendo singula singulis, ideo nulla est violatio altaris, aut Ecclesiæ in specie, quia neque in altari contingit casus violationis, quia modica fuit fractura, & ad violationem intervenire debet mutatio, aut fractura in majori parte: in Ecclesiâ quoque nulla intercessit violatio, quia parietes non mutantur, quod exigitur ad violationem, ex supra traditis. Non tamen est omittendum discrimen, quod in hac parte versatur inter jus civile, & ecclesiasticum; nam jure civili infimum etiam solum aræ ipsius templi consecrabatur, juxta duas formulas consecrationis, quas refert Brissonius *de formulis*, pag. 115, unde ædes sacræ manebant jure Romanorum Gentilium etiam post dirutum ædificium, *l. ades sacræ* 73. *ff. de contrab. emptio.*

S. sacræ, vers. Locus, Instit. de ver. divif. Seneca *de consolat. ad Helviam*, *cap. 13. in fine.* apud nos verò juxta sacros canones domus dedicatur, ut talis, & ut Ecclesiæ fiat; quare in forma ipsa consistit consecratio, eaque perempta, penitusque collapsâ, definit locus sacer esse, *cap. defabrica* 24. *de consecr. dist.* 1. unde usu evenire cernimus, ut ædificia, quæ olim sacris usibus erant dedicata, formâ veteri amissâ, vel penitus collapsâ, redigantur ad prophanos usus, & in privatorum dominio permaneant, quia excurrunt religionem: docent Azor. *instit. mor. part. 2. libro 10. cap. 26. quæst.* 12. Barbosa *de potest. Episcop. alleg.* 27. *ex num.* 14. Canisius *ad hanc ritul.* aliâ consecratione manente, non potest locus ipse ad humanos usus transferri, *capite nulli* 4. 12. *quæst.* 2. *cap. semel.* 4. 19. *quæst.* 3. *cap. comperimus* 2. 14. *quæst.* 6. *cap. ligna* 38. *cum sequens. cap. vestimenta* 42. *de consecr. dist.* 1. *cap. semel.* 51. *de R. l. lib.* 6. & jure civili locus sacer prophanus fiebat, si ex lege, vel Senatusconsulto locus ipse alibi transferebatur, ut constat ex Plinio *lib. 10. epist. paulo post medium*; quo modo accipit textum in *l. intra* 83. *§. sacram. ff. de V. O.* in illis verbis: *Si res sacra lege aliqua profana fiat*, D. Joseph. *Retes in repetit. prælect. ad ipsum textum*, *num.* 12. Alio etiam modo apud ipsos solvebatur locus sacer religione, videlicet, si numina, quæ ibi colebantur, solenni carmine evocarentur, quod ex Macrobio, & Servio refert Brissonius *lib. 1. de formulis*, pag. 63. & 64. Illustrant P. Faber *lib. 2. semestr. cap. 4.* alii apud Osualdum *lib. 4. Donelli*, *cap. 1. lit. P.* cujus evocationis creditur extare vestigium in *l. sacræ, §. illud. ff. de ver. divif.* quæ evocatio plerumque fiebat in oppugnatione urbium hostium, ut de Bejorum urbe narrat Livius *lib. 5.* & de Carthaginensibus cæmæ ipsum refert Macrobius *lib. 3. Saturn.* *cap. 15.* quia sacra loca ab hostibus capta profana censentur, nec victor eorum religione tenebatur, *l. cum loca* 36. *ff. de religiof. superstitiosè enim ipsi credebant Deos sponte sua ab urbibus devictis aufigisse*, ad victoresque se transfuisse: quod delirium illustrat Zerda *ad lib. 2. Aneid. Virgil. vers.* 351. Apud nos verò loca ipsa Deo dicata semper in iis casibus sacra manent, *cap. pastoralis* 13. *quæst.* 1. *cap. prima actione* 26. *quæst.* 3. docet de Joseph. *d. Retes lib. 6. opusc. cap. 2.*

CAPUT II.

Idem (a) Tornacensis.

Tua fraternitas requisivit à nobis, utrum tibi dedicatione Ecclesiarum, tam diebus Dominicis, quam privatis liceat celebrare? super quo tibi duximus breviter respondendum, quod in diocesi (b) tua, tam Dominicis diebus, quam privatis, tibi Ecclesiæ dedicationes impendere licet.

NOTÆ.

1. (a) **Tornacensis.**] Ita etiam legitur in tertia collectione, *sub hoc tit. de dedic. Ecclesiarum, cap. 1.* De diocesi Tornac. nonnulla notavi in *cap. 7. de rescriptis.*
(b) **Diocesi tua.**] Altarium, ac ædium sacrarum inaugurationes solis licet aggredi Pontificibus,

in quorum diocesi consecrantur, *cap. nemo, cap. his ergo* 14. *cap. nullus* 25. *de consecr. dist.* 1. *cap. 28. 7. quæst.* 1. Concil. Arausic. *can.* 100. *ibi:* *Dedicatio illi omni modo reservatur, in cuius territorio Ecclesia assurgit.* Aurel. *1. can.* 13. & 8. *ibi:* *Pariter si obierit, nullus Episcopus, &c. aut in civitate, aut per parochias altaria audeat consecrare, si fecerit, anno integro Missas facere non præsumat.* Wormat.